

CENTRUM EXCELENTNOSTI PRE SPOLOČENSKÉ INOVÁCIE

Univerzity Komenského v Bratislave

CESI UK Policy Paper 5/2011

Sociálny monitoring a reporting ako nástroj zvyšovania kvality procesov vo verejnej politike

Daniel Gerbery – Roman Džambazovič

www.fphil.uniba.sk/cesiuk

ISBN 978-80-223-3107-4

"Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov ES." Projekt „Globálne a lokálne procesy na Slovensku: rozvoj spoločenských inovácií v podmienkach internacionalizácie Európskej únie“ je podporený v rámci opatrenia 4.1 „Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu v Bratislavskom kraji“. Viac informácií o Operačnom programe Výskum a vývoj nájdete na stránke <http://www.asfeu.sk/operacny-program-vyskum-a-vyvoj>.

Európska únia
Európsky fond regionálneho rozvoja

O dokumente

Policy paper sa zaoberá sociálnym monitoringom a reportingom. Sociálny monitoring zahŕňa tvorbu a revíziu sociálnych indikátorov a ďalších teoreticko-metodologických nástrojov. Sociálny reporting odkazuje k vytváraniu pravidelných, systematických výstupov zo sociálneho monitoringu, pričom sa predpokladá, že cieľová skupina sa neobmedzuje len na decíznu sféru. Cieľom textu je na jednom príklade demonštrovať potrebu analýzy procesov monitoringu a reportingu ako predpoklad zvyšovania kvality verejnej politiky.

O autoroch

Mgr. Daniel Gerbery, PhD. pôsobí na Katedre sociológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave a v Centre excelentnosti pre spoločenské inovácie UK v Bratislave. Venuje sa problematike chudoby a deprivácie, sociálnym indikátorom i sociologickým analýzám sociálnej politiky.

Mgr. Roman Džambazovič, PhD. pôsobí na Katedre sociológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave a v Centre excelentnosti pre spoločenské inovácie UK v Bratislave. Zaoberá sa predovšetkým problematikou sociálnej exklúzie – inklúzie, marginalizovanými skupinami, subkultúrou mládeže, sociálnymi nerovnosťami (chudobou) a sociológiou rodiny.

Úvod

Jedným zo samozrejmych predpokladov zmysluplného fungovania verejnej politiky je, že intervenuje do oblastí s jasne pomenovanými „problémovými“ situáciami a adekvátne odkrytými vzťahmi medzi kľúčovými faktormi, vrátane určitej predstavy o relevantných kauzálnych reťazcoch. Tento predpoklad sa týka verejno-politického procesu ako celku, nielen niektorých jeho častí (ako sú nastolovanie agendy, výber primeraných riešení, hodnotenie realizovaných krokov a pod.). Rozvinuté spoločnosti disponujú dostatočným byrokratickým aparátom, ktorý kontinuálne poskytuje empirické podklady pre definície problémových situácií a konzekvencie navrhovaných i prijatých riešení.¹ S tým súvisí pravidelné zverejňovanie kľúčových informácií o jednotlivých sektoroch ako nástroj otvorenosti, transparentnosti a získavania legitimacy. Otázka kvality uvedených mechanizmov je pre verejnú politiku kľúčová. Bezprostredne sa dotýka samotnej kapacity intervenovať v nejakej oblasti i na prvý pohľad menej dôležitých (a viditeľných) skutočností – môže napríklad prispieť ku kultivácii politického rozhodovania a celospoločenského diskurzu o určitých problémoch. Monitoring a reporting ako nástroje reflexie by tak sami mali byť predmetom uvažovania a evaluácie.

Predkladaný text sa zaoberá špecifickým prípadom načrtnutého problému, a to sociálnym monitoringom a reportingom. Sociálny monitoring je zvyčajne definovaný ako „proces zberu a vyhodnocovania údajov, ktoré sa akýmkoľvek spôsobom dotýkajú rôznych oblastí sociálnej reality“ (Valentová 2003: 6). V tomto texte ho chápeme širšie – zahrňame doň aj prípravu, tvorbu a revíziu sociálnych indikátorov a ďalších teoreticko-metodologických nástrojov. Sociálny reporting odkazuje k vytváraniu pravidelných, systematických výstupov zo sociálneho monitoringu, pričom predpokladáme, že cieľová skupina sa neobmedzuje len na decíznu sféru. Cieľom textu je na jednom príklade demonštrovať potrebu analýzy procesov monitoringu a reportingu ako predpoklad zvyšovania kvality verejnej politiky.

Sociálny monitoring a reporting na Slovensku - príklad

Sociálny monitoring a reporting sa na Slovensku realizujú prostredníctvom niekoľkých nástrojov, ktoré majú odlišný inštitucionálny background, sú zamerané na rôzne cieľové skupiny a v neposlednom rade pokrývajú rôzne tematické oblasti, resp. v rôznej miere pokrývajú to, čo sme veľmi voľne označili ako „sociálnu oblasť“. Navyše, okrem produkcie z dielne štátnych inštitúcií (Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Štatistického úradu SR, Ústredia práce sociálnych vecí a rodiny) sem možno zaradiť aj výsledky práce nevládných organizácií, ktoré majú pravidelný charakter a systematicky pokrývajú určité oblasti „sociálnej sféry“. Od 90tych rokov minulého storočia zohrávali dôležitú úlohu impulzy zo zahraničia – či už šlo o správy Svetovej banky, OECD alebo iných inštitúcií. Na rozdiel od slovenskej produkcie sa vyznačovali komparatívnou perspektívou, sofistikovanou metodológiou, explicitným analytickým prístupom. Na druhej strane obmedzený priamy prístup k rôznym dátovým údajom vyústil

---

¹ Prínajmenšom v „sociálnej“ oblasti verejných politík k tomu prispel rozvoj teoretických a metodologických prístupov k tvorbe indikátorov, predikčných modelov, ale i narastajúce požiadavky na medzinárodné porovnanie (Zapf 2000).

Sociálny monitoring a reporting ako nástroj zvyšovania kvality procesov vo verejnej politike

nezriedka do úzkeho zamerania na špecifické problémy, či špecifické sociálne kategórie obyvateľstva. Dôležitú úlohu zohral vstup do EÚ, ktorý znamenal možnosť účasti na Otvorenej metóde koordinácie (Kusá 2006, 2008). Slovensko začalo produkovať ďalší periodický produkt v sociálnej oblasti – Národný akčný plán sociálnej inklúzie a neskôr Národnú správu o sociálnej ochrane a sociálnej inklúzii. Zároveň došlo k významnému vylepšeniu dátových zdrojov, keďže Slovensko začalo participovať na harmonizovanom štatistickom zisťovaní EU SILC (European Union Survey on Income and Living Conditions), ktoré poskytuje informácie o rôznych aspektoch životnej úrovne s možnosťou medzinárodnej komparácie. Všetky tieto skutočnosti spoluformovali súčasnú podobu sociálneho monitoringu a reportingu na Slovensku.

Typickým predstaviteľom sociálneho monitoringu a reportingu na Slovensku je Správa o sociálnej situácii obyvateľstva v SR (ďalej len Správa), ktorú vydáva MPSVR SR v pravidelných intervaloch od prvej polovice 90tych rokov.² Cieľom Správy je „informovať vládu Slovenskej republiky, ale aj širšiu verejnosť o stave a vývoji sociálno-ekonomickej situácie obyvateľstva“ (Predkladacia správa 2010). Ide teda nielen o poskytovanie reflexie tvorcom verejnej politiky, ale sociálny monitoring a reporting tu v sebe nesie aj snahu o transparentnosť. Štruktúra Správy prešla určitým vývojom, niektoré základné body však zostali aj po niekoľkých modifikáciách viac menej tie isté. Od roku 2006 je rozdelená do piatich hlavných častí: hlavné makroekonomicko-demografické ukazovatele, trh práce a mzdy (vrátane pracovných podmienok), sociálna ochrana, životná úroveň a sociálna kohézia, monitoring vybraných štrukturálnych ukazovateľov a hlavných ukazovateľov stratégie Európa 2020.³ Uvedených päť tematických okruhov prezrádza záujem o poznatky o kľúčových oblastiach spadajúcich do inštitucionálneho poľa „autora“ Správy. Ide teda o poskytovanie informácií, za ktoré MPSVR SR nesie priamu zodpovednosť (v zmysle legislatívnej aktivity alebo tvorby strategických zámerov), ku ktorým pridáva aj kontextuálne informácie. Správa je pripravovaná raz ročne a jej znenie je diskutované na niekoľkých fórach: na rokovaní vlády SR, Hospodárskej a sociálnej rady SR a Výboru Národnej rady SR pre sociálne veci.

Z uvedených skutočností vyplýva, že Správa je do určitej miery zastrešujúcim dokumentom, ktorý sumarizuje vývoj vo viacerých oblastiach. Preto sme ju vybrali ako príklad, ktorému sa budeme bližšie venovať, a to s úmyslom reflektovať jej prínos pre verejnú (resp. sociálnu) politiku. Východiskom pre úvahy tieto úvahy bude SWOT analýza, pretože predstavuje pohotový, ľahko použiteľný a flexibilný nástroj pre vymedzovanie problémov určených na riešenie (Veselý 2007: 220). Je založená na jasne vymedzených dimenziách, ktoré sú relatívne jednoznačne interpretovateľné. Identifikácia silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození umožňuje zvýrazniť tie aspekty, ktoré si zaslúžia pozornosť pri uvažovaní o zvyšovaní kvality verejnej politiky.

Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, pri Správe možno hovoriť o niekoľkých silných stránkach. Okrem periodicity, ktorá je dôležitá pre získanie aktuálnych poznatkov a validných radov údajov, treba dať do pozornosti fakt, že Správa poskytuje údaje o tzv. outputoch sociálnej politiky. Znamená to, že je autoritatívnym zdrojom informácií o aktuálnej podobe jednotlivých subsystémov sociálnej politiky

² Sociálny monitoring a reporting sa na Slovensku neobjavili po prvýkrát po roku 1989. Existovali aj v predchádzajúcom období, hoci mali iný charakter (vrátane mnohých deficitov v porovnaní so súčasnou situáciou) vyplývajúci z odlišných spoločenských podmienok.

³ Správa o sociálnej situácii obyvateľstva do roku 2005 neobsahovala rozpracovanú časť o demografických ukazovateľoch, časť venovanú životnej úrovni a sociálnej kohézii a takisto ani podkapitolu zaoberajúcu sa monitoringom štrukturálnych ukazovateľov.

Sociálny monitoring a reporting ako nástroj zvyšovania kvality procesov vo verejnej politike

(napríklad kritériá získania dávok, ich výška). Podobne, obsahuje záznamy legislatívnych úprav v danom roku, čo umožňuje získať prehľad a orientáciu o vývoji v turbulentných časoch (ale nielen vtedy). Správa obsahuje údaje nielen o outputoch sociálnej politiky, ale aj o reálnom využívaní nástrojov – hovorí teda o počtoch poberateľov dávok, počte participantov na určitých programoch a podobne. Pri tom využíva administratívne údaje, ale aj údaje zo štatistických zisťovaní. Navyše, v poslednom období sa súčasťou Správy stali aj výsledky realizovaných výskumov, ktoré sa vecne vzťahujú k jej obsahu. Všetky tieto silné stránky robia zo Správy o sociálnej situácii obyvateľstva v SR hlavný referenčný zdroj údajov.⁴

K jej slabým stránkam možno s určitosťou zaradiť deskriptívny prístup, ktorý je charakteristický pre všetky publikované Správy. Popis parametrov sociálno-politických programov a ich využívania nie je základom pre hlbšiu analýzu situácie, ale je cieľom sám osebe. Týka sa to najmä časti venovanej sociálnej ochrane, kde sú podkapitoly definované podľa jednotlivých legislatívnych intervencií a vzájomne sa neobohacujú, čo môže byť výsledok toho, že v podstate kopírujú funkčnú diferenciaciu zložiek inštitúcie, ktorá je za Správu zodpovedná. Analytický presah je však slabo zastúpený aj v ostatných častiach. Časti venované životnej úrovni a monitoringu štrukturálnych ukazovateľov síce obsahujú celú radu ukazovateľov so silným analytickým potenciálom, avšak aj tu zostáva v centre pozornosti popis rôznych dimenzií sociálnej situácie a nie hlbšia analýza so zameraním sa na nejakú jednotiacu perspektívu umožňujúcu venovať sa širším súvislostiam a kontextu. Na jednej strane treba uznať, že deskripcia má svoje miesto v takomto type výstupu (viď silné stránky), avšak ako ukazujú skúsenosti zo zahraničia (napríklad z Veľkej Británie, Nemecka, Írska, Maďarska), hľadanie súvislostí a konzekvencií môže byť súčasťou takéhoto typu produktu. S využívaním deskripcie súvisí aj ďalšia slabá stránka Správy, a to nedostatočná pozornosť venovaná efektom sociálno-politických opatrení (tzv. outcomes). Kým výstupom je venovaná dostatočná pozornosť, výsledky – teda, to, ako sociálna politika reálne vplyva na situáciu obyvateľov – sú do značnej miery ignorované. Správa prináša popis výšky vyplatených rodinných dávok či dávok v rámci garancie minimálneho príjmu, nehovorí však nič o tom, ako sa vďaka tomu mení situácia cieľových skupín. Sme presvedčení, že práve záujem o efekty, výsledky politik by mohol posilniť analytický rozmer Správy. Medzi slabé stránky patrí nakoniec aj skutočnosť, ktorú sme označili ako „locked in“ efekt. Ide o inštitucionálne ustrnutie, zotrvávanie na vytvorených vzorcoch a následne slabšiu ochotu k modifikáciám či „učeniu sa“. Hoci obsah Správy bol v roku 2006 modifikovaný - bol doplnený o dôležité časti venované životnej úrovni a monitoringu štrukturálnych ukazovateľov, vo väčšine Správy sa reprodukujú schémy vytvorené v minulosti. Takéto uzavretie sa možno vysvetliť ako stratégiu uľahčujúcu prípravu, ktorá má však negatívne konzekvencie (aj vyššie popísané slabé stránky s touto skutočnosťou súvisia). Napriek meniacim sa podmienkam a novým výzvam zostáva text viac menej nemenný, niekedy je dokonca možné nájsť v dvoch rôznych rokoch rovnaké radenie slov len s odlišnými číselnými údajmi. Znamená to značné riziko formalizácie a administratívneho zjednodušenia a v konečnom dôsledku dokonca deformáciu sociálneho monitoringu a reportingu. To, že ide o „locked in“ efekt zároveň naznačuje, že ide o problém štrukturálnej povahy a nie o jednoduchý výsledok aktivít a individuálnych stratégií jednotlivých spoluautorov.

---

⁴ A to napriek tomu, že sú v nej vo veľkej miere zverejňované údaje, ktoré možno nájsť aj v iných zdrojoch (v produktoch Štatistického úradu SR, na webových stránkach Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny či Sociálnej poisťovne). V Správe sú však uvedené na jednom mieste a doplnené kvalitatívne novými informáciami.

Sociálny monitoring a reporting ako nástroj zvyšovania kvality procesov vo verejnej politike

V prípade Správy možno identifikovať niekoľko príležitostí, ktoré sa týkajú externého prostredia. V prvom rade ide - možno prekvapujúco – o hospodársku krízu, ktorá priniesla v mnohých krajinách i na úrovni EÚ zvýšený dopyt po procese sociálneho monitoringu a reportingu. Poznatky o konzekvenciách krízy mali slúžiť primárne na účely politického rozhodovania o protikrízových opatreniach. Postupne sa, logicky, stali aj zdrojom informácií o efektoch prijatých opatrení. Na Slovensku sa dôsledky krízy výrazne nepretavili do nových inštrumentov (s výnimkou pravidelného zverejňovania vybraných údajov Ministerstvom hospodárstva SR) a platilo to aj pre dizajn samotnej Správy. Zahraničné skúsenosti ukazujú, že rozhodovanie v krízových situáciách si vyžaduje prísun validných, vhodne štrukturovaných a vzájomne prepojených poznatkov. Hospodársku krízu tak možno chápať ako príležitosť pre posilnenie záujmu o sociálny monitoring, špeciálne o úlohu Správy a jej podobu. K príležitostiam rozhodne patrí aj účasť na Otvorenej metóde koordinácie (OMC), ktorá predstavuje mäkký spôsob regulácie záležitostí spadajúcich do kompetencií národných štátov v rámci EÚ. Hoci platí, že doterajšie skúsenosti s týmto inštrumentom nie sú jednoznačné (Fraser – Marlier 2008, Vanhercke 2010), OMC stále predstavuje významné okno príležitostí pre sociálny monitoring a reporting. Dôraz na vzájomné učenie sa, participáciu rôznych spoločenských aktérov, možnosť využívať spoločné sady sociálnych indikátorov a od nich odvodené komparatívne analýzy a v neposlednom rade účasť na pravidelnom reportingu – to všetko môže byť zdrojom zvyšovania kvality. K príležitostiam možno zaradiť aj procesy, ktoré priamo nesúvisia so svetom politiky. Heterogenizácia životných cyklov a s ňou spojená zvyšujúca sa variabilita sociálnych rizík môže viesť k spochybneniu zavedených kritérií pre tvorbu ukazovateľov, ako aj formálneho členenia a vecného obsahu Správy. Znamená to, že by mohli vytvárať tlak na schopnosť Správ dynamicky reflektovať meniacu sa situáciu a na prelomenie inštitucionálnej „závislosti na ceste“ (path dependency).

Tabuľka: SWOT analýza Správy o sociálnej situácii obyvateľstva v SR

SILNÉ STRÁNKY		SLABÉ STRÁNKY	
Periodicita		Dôraz na deskripciu	
Validne rady údajov		Ignorovanie efektov sociálnej politiky (outcomes)	
Outputy soc. politiky		„Locked in“ efekt	
Záznamy legislatívnych zmien			
Otvorenosť k rôznym typom údajov			
PRÍLEŽITOSTI		OHROZENIA	
Hospodárska kríza → nové požiadavky		Finančné škrtky	
Otvorená metóda koordinácie		Dôraz na krátkodobé ciele (diktát politického cyklu)	
Heterogenizácia životných cyklov a sociálnych rizík		Nepochopenie významu sociálneho monitoringu a reportingu	

Zdroj: autori, podľa Správy o sociálnej situácii obyvateľstva v SR od roku 2004

Medzi ohrozenia správy možno zaradiť obmedzené finančné zdroje a z nich vyplývajúce finančné škrtky v oblasti inštitucionálneho zázemia sociálnej politiky (paradoxne, ide o jeden z dôsledkov hospodárskej krízy, ktorá tak produkuje príležitosti i ohrozenia). Rizikom je zúženie zázemia nielen pre pravidelnú produkciu Správy, ale aj pre vývoj inovatívnych prístupov, nástrojov a možností inšpirovať sa dobrou praxou v zahraničí. Efekt finančných škrtov môže byť zosilnený snahou tvorcov verejnej politiky prispôbiť produkt ich politickým cieľom, ktoré chcú realizovať v danom volebnom období. Ide o riziko zmeny štruktúry a vecného zamerania, ktorá by zodpovedala úzko chápaným preferenciám reprezentantov vládnej väčšiny na úkor záujmov sledovaných v dlhodobejšom horizonte. Ide napríklad o riziko uprednostnenia prípravy a realizácie monitoringu krátkodobých dopadov legislatívnych zmien na úkor rozvoja ukazovateľov reflektujúcich štrukturálne príčiny existujúcej situácie alebo charakter dlhodobých spoločenských trendov. Posledným typom ohrozenia je nepochopenie samotného významu a potenciálu sociálneho monitoringu a reportingu. Prejavom takéhoto nepochopenia je formalizovaný výkon opierajúci sa o rutinnú reprodukciu ustálených schém.

Záverečné zhrnutie a odporúčania

Správa o sociálnej situácii obyvateľstva má svoje silné i slabé stránky. Možno konštatovať, že v oboch prípadoch ide predovšetkým o výsledok toho, akým spôsobom bola Správa inštitucionálne ukotvená a ako boli nastavené procesy jej prípravy v minulosti. To zároveň indikuje, že kvalita tohto výstupu sa neproblematizuje a nie je predmetom systematických úvah. Spomedzi externých faktorov predstavujúcich ohrozenia a príležitosti považujeme za zvlášť dôležité tie, ktoré sa vzťahujú k politickým procesom, k dopadom hospodárskej krízy a k rastúcej individualizácii životných dráh a meniacemu sa rozloženiu nových sociálnych rizík. Keďže Správa je do určitej miery sumarizujúcim dokumentom, niektoré zo spomenutých problémov sa týkajú i procesov sociálneho monitoringu a reportingu vo všeobecnosti.

Sledovanie efektov prijatých opatrení

Predovšetkým, je potrebné posilniť dôraz na sledovanie efektov prijatých opatrení a kontinuálne pracovať na zvyšovaní ich teoretickej a metodologickej kvality. V tejto súvislosti by bolo vhodné uvažovať o nejakej forme „otvorenia“ procesu prípravy Správy širšiemu odbornému auditóriu, s cieľom získať spätnú väzbu a cenné pripomienky z odstupu a z odlišných perspektív.

Kontextualizácia kľúčových zistení

Ďalej, tematický záber Správy je relatívne široký, chýba mu však silnejšia kontextualizácia kľúčových zistení. Niektoré skúsenosti zo zahraničia ukazujú, že údernosť Správy sa môže zvýšiť aj tým, že sa popri pravidelných ukazovateľoch venuje každý rok špecifickej téme, ktorá je analyzovaná viac do hĺbky.

Zvýšenie legitimacy a prestíže

Nakoniec, bolo by vhodné uvažovať o spôsobe zvýšenia politickej a odbornej legitimacy a prestíže Správy. Opäť sa tu ponúkajú príklady zo zahraničia. Je však potrebné podotknúť, že tento krok je podľa nás možné realizovať až po zohľadnení ostatných odporúčaní, ktoré sa priamo dotýkajú jej kvality.

Literatúra

Fraser, H. and Marlier, E., 2008. *Building a stronger EU Social Inclusion Process. Analysis and recommendations of the EU Network of independent national experts on social inclusion*. Dostupné na: <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/2008/first-semester-2008> [pristúpené 17.04.2011]

Kusá, Z., 2006. Slovenská lekcia využívania otvorenosti OMK v oblasti sociálneho začleňovania. In: T. Sirovátka, ed.: *Sociální vyloučení a sociální politika*. Brno: MU FSS, VUPSV.

Kusá, Z., 2008. Diskurz a zmeny sociálneho štátu. *Sociológia*, 40 (1), 5-34.

MPSVR SR: Správa o sociálnej situácii obyvateľstva v SR 2004-2009. Bratislava

Valentová, M., 2003. *Evropský sociální monitoring: jak uchopit sociální kvalitu*. Brno: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.

Vanhercke, B., 2010. Delivering the Goods for Europe 2020? The Social OMC Adequacy and Impact Re-assessed. In: E. Marlier and D. Natali, eds. *Europe 2020. Towards a More Social EU?* Brussels: P.I.E. Peter Lang.

Veselý, A., 2007. Analýza a vymezení problému. In: A. Veselý and M. Nekola, eds. *Analýza a tvorba veřejných politik*. Praha: SLON.

Zapf, W., 2000. Social Reporting in the 1970s and in the 1990s. *Social Indicators Research*, 51 (1), 1–15.

Centrum excelentnosti pre spoločenské inovácie UK

Centrum excelentnosti pre spoločenské inovácie Univerzity Komenského (CESIUK) budované v rámci projektu „Globálne a lokálne procesy na Slovensku: rozvoj spoločenských inovácií v podmienkach internacionalizácie Európskej únie“ je unikátnym projektom spájajúcim najkvalitnejších výskumných pracovníkov z rôznych vedných disciplín vo výskume a prognózovaní spoločenských inovácií. Hlavným cieľom Centra excelentnosti pre spoločenské inovácie je rozvoj ľudského, sociálneho a kultúrneho kapitálu prostredníctvom výskumu strategických spoločenských inovácií v kontexte globalizácie, europeizácie a transformácie v zahraničí a na Slovensku.

Projekt je financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, v rámci Operačného programu Výskum a vývoj, opatrenie 4.1 "Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu v Bratislavskom kraji". "Podporujeme výskumné aktivity na Slovensku/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov ES".

Kontakt

Web: www.fphil.uniba.sk/cesiuk

E-mail: cesiuk@fphil.uniba.sk